

Kitap Tanıtımı

Arkeoloji ve Güzel Sanatların Buluşması: Geçmişten Geleceğe Armağan

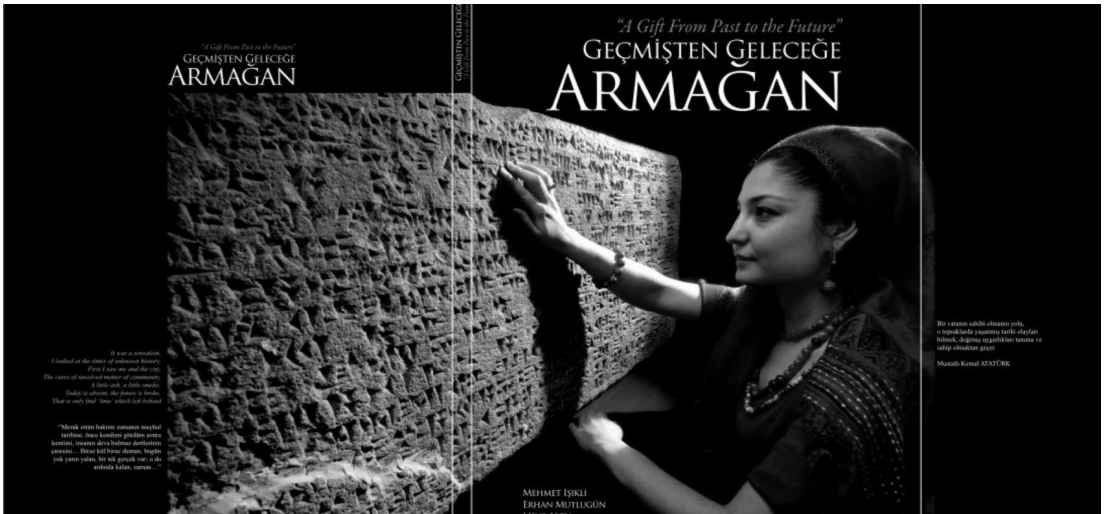
Göktürk Ömer ÇAKIR

“*Si enim fallor sum*” (Aug.civ. XI, 26), Lâtin kilise babası Augustinus’un yüzyıllar sonra Descartes’a da esin kaynağı olacak, “*yanıhyorum, öyleyse varım*” anlamındaki özlü sözüdür. Bu söz salt düşünme temelli insan ediminin tek başına varlığını kutsayan Kartezyen fikirleri önceliklemeden öte bir anlamı ifâde eder. Yanılmak, üreten insanın ayrıcalığıdır. Üretmek ise düpedüz bir yaratım işidir. Üreten insanı (homo faber) Hannah Arendt’in “*animal laborans*”ından ayıran en temel özellik “*yeryüzünü dünyaya çeviren*” bu kalıcı etkisidir.

En zorlu üretim faaliyetlerinin başında şüphesiz bilimsel üretim gelir. Bilimsel bilgiyi popüler bir dil ve demonstrasyonla yaygınlaştırmak, hem üretimin konusu olan nesneyi hem de o nesneye dayalı bilgiyi kalıcı kılar. Bu da şüphesiz en nitelikli şekilde örgün bir çalışmanın ürünü olarak ortaya konulan disiplinlerarası uğraşlarda kendisini gösterir.

Böylesi bir üretkenliğin ürünü, yakın zamanlarda Atatürk Üniversitesi Yayınları arasında yerini aldı: “*Geçmişten Geleceğe Armağan - A Gift from Past to the Future*”. “*Arkeolojik, Kültürel ve Estetik Yansımalar*” üstbaşlığını taşıyan çalışma 2010 yılında basılmış; fakat temeli 2009 yılı Mayıs ayı içerisindeki Müzeler Haftası kapsamında Erzurum Arkeoloji Müzesi’nde gerçekleştirilen “*Erzurum’un Geçmişinden Günümüze Fotoğrafik Yansımalar: Arkeolojik, Kültürel ve Estetik Bir Armağan*” başlıklı fotoğraf sergisine dayanıyor. Kitabın editörlüğünü Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Mehmet Işıklı ve Okan Üniversitesi M.Y.O. Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü Öğr. Gör. Mine Artu üstlenmiş. Fotoğraf editörlüğü ise yine Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Arş. Gör. Erhan Mutlugün’ün uhdesine verilmiş. Kitaba yazılarıyla katkı sağlayan akademisyen ve müzeciler dışında projenin çeşitli aşamalarında çalışmış bir öğrenci topluluğu da yer alıyor.

Sergide, arkeolojik objeler, canlı modeller kullanılarak ve eskilerin tâbiriyle “*beliğ*” ifâdelerle yeniden sunulmuş. Fatih Akpınar’ın karakalem çizimleri aracılığıyla güzel sanatların farklı bir

dalının da dâhil edilmesi Erzurum'un uzak geçmişinin hafızamızda silinmez bir yer işgâl etmesini kolaylaştırmıştır. Bu estetik sunumun salt “güzel göstermek” amacından öte bir içeriği vardır. Platon'da “duyumsamak”, “algılamak”, “farkındalık” anlamında kullanılan “estetik”in hatırlamayı, kalıcılığı vurgulayan bir yanı da olduğu düşünülmelidir. Bu bağlamda Aby Warburg ve Maurice Halbwachs'ın geliştirdiği kültürel bellek kuramı hafıza, geçmiş ve kimlik sorunu için anahtar nitelikli çıkarımlar yapılabilecek zengin bir içerik sunar. Warburg'un görsel malzemeyi yeniden kullanıp dönüştürmesi, sunması ve bunun hatırlamaya dönük işlevini kullanması burada ele alınan kitabın öznesi olan sergide de bir bakıma benzer bir narrasyonla uygulanmıştır. Bu açıdan arkeolojik malzemenin, özellikle bellekte kalıcı bir etki bırakması zor olan tarih öncesi objelerinin, yeniden sunumunda estetik kaygıyı ön plâna taşıyarak, bu objelere eşlik eden metin diline hâkim lirizmin de yardımıyla, ülkemizde yeni ve denenmemiş bir şey ortaya konulmuştur. Bunun salt sanatsal kaygılarla yapılmamış olduğunu müzeci Gülşah Altunkaynak'ın yazısından anlıyoruz. Müzede teşhir edilen eserlerin “görsel etkisinin artırılması” zorunluluğuna değindikten sonra dillendirdiği, misafirler için hazırlanan tanıtıcı panoların “uzun ve sıkıcı” olabildiği metinlerine ilişkin haklı şikâyeti bunu ortaya koymaktadır.

Kitap, yalnızca sergide yer alan fotoğrafları içermiyor. Fotoğraflama ve çizim süreçlerini, bu süreçte ortaya koydukları bakış açısı ve temel yaklaşımları ele alan yazılarıyla fotoğraf sanatçısı ve çizerin arkeoloji için harcadıkları mesainin özgün sonuçlarına nasıl ulaştıklarına ilişkin yazılar da yer alıyor. Ayrıca serginin belkemiği olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet Işıklı'nın sunuş yazısı da bu keyifli uğraşın ortaya çıkışı ve sonuçlandırılması hakkında bizi bilgilendiriyor. Sonrasındaysa Yrd. Doç. Dr. Halil Hadımlı'nın Erzurum coğrafyasına dâir pastoral bir dille kaleme aldığı “Erzurum Bölge Coğrafyasına Farklı Bir Bakış” başlıklı yazısı yer alıyor. Bunu takiben yine Mehmet Işıklı tarafından yazılan ve serginin öznesi olan objelerin âit olduğu Erzurum şehrinin dip ve ön tarihine ilişkin “Erzurum Bölgesi'nin Arkeolojik Geçmişinin Ana Hatları” başlıklı yazı geliyor. Yazıda Pleistosen ve Paleolitik dönemlerin zayıf verilerle izlenebildiği bölgenin Kalkolitikte birlikte başlayan ve özellikle bölgede “Karaz” adıyla bilinen Tunç Çağı Kültürüne ve Kafkasya kökenli seminomad “Kurgan Halkları”na değinerek Demir Çağı'ndaki Urartu varlığından ve bölgenin Diauehi Krallığına bağlı olarak Urartu tarihi içindeki yerinden bahsederek Pers-Akhamenid egemenliğine kadar bu coğrafyanın geçirdiği tarihsel süreci genel nitelikleriyle anlamamızı kolaylaştırıyor. Yrd. Doç. Dr. Birol Can'ın klâsik çağları ele alan “Hellenistik, Roma ve Bizans Dönemlerinde Erzurum ve Çevresi” başlıklı yazısı Pers hâkimiyetinden ilk Türk fetihlerine kadar olan dönemi kapsayan aydınlatıcı ve panoramik bir içeriğe sâhip... Melbourne Üniversitesi adına bölgenin önemli bir târih öncesi merkezi olan Sos Höyük kazılarını gerçekleştirmiş Prof. Dr. Antonio Sagona'nın “Sos Höyük: An Ancient Settlement Near Erzurum” başlıklı yazısı yerleşimi burada temsil edilen kültürler ve özellikle bunların Kafkasya ile ilişkileri bağlamında ele alıyor. Müze Müdürü Mustafa Erkmen “Erzurum Arkeoloji Müzesi'nin Tarihi ve Bölge Arkeolojisinin Gelişimindeki Rolü”nden yapılan kazı ve araştırmaların ışığında bahsederken müzenin kurumsal târihi hakkında da bizi aydınlatıyor. Arkeolog Gülşah Altunkaynak ise “Erzurum Arkeoloji Müzesi: Eserler, Seksiyonlar, Sergiler” başlığını taşıyan yazısıyla bize müzeyi gezdirmekle kalmayıp bölgenin geçmişine ilişkin özlü bilgiler veriyor. Fotoğraf sanatçısı, Arş. Gör. Erhan Mutlugün ve çizer Fatih Akpınar da yazılarıyla arkeolojik geçmişin fotoğraflanıp çizilmesi sürecine kendi bakış açılarıyla sundukları katkıdan ve bu deneyimin özgünlüğünden bahsediyorlar. Kitabın sonunda, fotoğraflar için lirik metinler hazırlayan Öğr. Gör. Mine Artu'nun “Arkeolojide Yeni Bir Model, Yeni Bir Anlayış” başlıklı yazısı yer alıyor. Yazıda, Erzurum Arkeoloji Müzesi bağlamında

uygulanan bu yeni yaklaşımın Avrupa Birlięi tarafından yürütülen “The APPEAR Project”in içeriğiyle örtüşen bakış açısından ve sağladığı katkıdan, objelerin estetik sunumunun daha kolay ve rahat anlaşılabilir kompozisyonundan bahsederek yukarıda değindiğimiz Platonik yaklaşımın estetik sunumun amacına dönük kavramsal kapsamını doğrulayan bir çıkarım yapıyor.

Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, bu bilim dalında ülkemizin en eski üçüncü bölümüdür. Köklü geçmişi ve yetişişip Türk Arkeolojisine katkı sağlayan değerleriyle ülkemizin bilimsel üretimine hatırı sayılır katkılarda bulunmuştur. Bugün bu bölümü kurmuştur, bu bölümden mezun olmuştur veya bu üretken tezghtan geçmiş pek çok akademisyen Türkiye’nin pek çok bölgesinde farklı tarih öncesi ve tarihsel dönemleri aydınlatmak amacıyla önemli kazıların başında bulunmaktadır. Ortaya konan bu son çalışmayı da bu zincirin halkalarından biri olarak kaydediyor ve devamının gelmesini diliyoruz.

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

1. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi altı ayda bir yayımlanan hakemli bir dergidir.
2. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazılar daha önce yayınlanmamış, bilimsel nitelikte özgün makale, araştırma, inceleme, saha derleme yazıları, çeviri, kitap tanıtımı/eleştirisi olmalıdır.
3. Dergide yayınlanan yazıların bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yazım tutarlılığı sağlamak için Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı İmla Kılavuzu'nun son baskısı esas alınması tavsiye edilir.
4. Dergiye gönderilen yazılar Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça yazılabilir. Türkiye'de yayınlanan bir dergi olduğu için yazının Türkçe olması tercih sebebidir.
5. Dergiye gönderilen yazılar, yayın kurulu tarafından incelendikten sonra, konunun uzmanı üç hakem tarafından değerlendirilir, raporların olumlu gelmesi halinde yayımlanır. Yayım kararının alınmasından sonra yazının yayımlanacağı yazar(lar)a bildirilir.
6. Dergiye gönderilen çalışmalar dört kopya halinde (üç kopyasında yazar(lar)ın adı, soyadı ve diğer kişisel bilgileri bulunmayacak şekilde) yazılı metin olarak hazırlanmalıdır. Yazılı metinler virüs taramasından geçirilmiş yeni bir disket/CD ve yazar(lar)ın çalıştıkları kurum(lar), bölüm(ler), ve anabilim dal(lar)ı belirtilmiş, kısa özgeçmişlerinin ve irtibat sağlamak için kullanılacak telefon, faks, elektronik posta adresinin yer aldığı imzalı bir dilekçe ile birlikte, dergi yazışma adresine ve derginin elektronik posta adresine gönderilmelidir. Dilekçede, gönderilen çalışmaların başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olduğu belirtilmelidir. Tezlerden veya kongre, sempozyum, panel bildirilerinden üretilen makalelerin bu durumu metinde bir açıklama notuyla belirtilmelidir.
7. Türkçe özgün makaleler için özet yapılan dilde başlık ve Abstract, Resume, Zusammenfassung başlıkları altında 100 kelimeyi geçmeyen İngilizce, Fransızca, Almanca dillerinden birinde özet verilmelidir. (Önce makalenin Türkçe başlığı ve Türkçe özeti 100 kelimeyi geçmeyecek şekilde verilmelidir. Sonra makale dilinde 3-5 tane anahtar kelimeler verilmelidir. Bunların altına çeviri başlık, özet ve anahtar kelimeler eklenmelidir.)
8. Yayına kabul edilmeyen çalışmalar yazar(lar)a iade edilmez.
9. Yazar(lar)a, kendi yazısının yayımlandığı dergiden telif ücreti olarak 2 nüsha ve 20 ayrı basım verilir.

YAZIM KURALLARI

1. Yazılar IBM ve uyumlu bilgisayarlarda Windows Word programıyla, normal metin için Times veya Times New Roman karakteri 12 puntoyla, 1,5 satır aralığıyla yazılmış olmalıdır.
2. Yazıların uzunluğu konusunda sınırlama olmasa da yazının tek sayıda yayımlanabilmesi için kaynakçayla birlikte 25 sayfayı geçmemesi tavsiye edilir.
3. Metinde şekil, tablo, resim vb. Kullanılacaksa metin içinde ilgili yere, metinle arasında üstten ve alttan birer aralık bırakılmak suretiyle yerleştirilmelidir. Mümkün olduğu kadar bilgisayar aracılığıyla hazırlanmış şekiller kullanılmalı, tarayıcıyla en az 400 dpi çözünürlükte tiff veya jpg şeklinde taranmış olarak metne yerleştirilmelidir. Şekiller birbirini izleyerek numaralandırılmalıdır. Her şeklin altına numarası ile birlikte kısa bir açıklama, ortalanmış olarak yazılmalıdır.
4. Dipnotlar sayfa altına numaralandırılarak verilmelidir. Dipnotlarda kitaplar için bibliyografik künye sırası (büyük küçük harf durumuna dikkat edilerek) şu şekilde olmalıdır: Yazar Adı, Soyadı, *Kitap Adı*, Yayınevi, kaçınıcı baskı olduğu, basıldığı yer, yıl, sayfa numarası. Makalelerde ise şunlar belirtilmelidir: Yazar Adı Soyadı, "Makale Adı", Kitap veya Dergi Adı, cildi, sayısı, Yayınevi, baskı yeri, yılı, alıntı yapılan yerin sayfa numarası. İnternette alınan makale ise yazarın Adı Soyadı, "Makalenin Adı", Derginin Adı, sayısı, yayın tarihi, internet adresi ve erişim tarihi yazılmalıdır. Aynı şekilde internette alınan kitap, rapor gibi kaynaklarda da aynı bilgiler gösterilip sonuna tam internet adresi ve erişim tarihi eklenmelidir.
5. Kaynakçada ise yazar soyadı başa alınmalı, diğer bilgiler aynı şekilde verilmelidir. Kullanılan kaynak makale ise makalenin ilk ve son sayfası belirtilmelidir.

